

طراحی آموزشی برای اثر بخشی تدریس

دکتر مسن دیناروند

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ملایر

آییز

سرشناسه : دیناروند، حسن، ۱۳۳۸.
 عنوان و نام‌پدیدآور : طراحی آموزشی برای اثربخشی تدریس / حسن دیناروند .
 مشخصات نشر : تهران: آبیژ، ۱۳۹۰.
 مشخصات ظاهری : ۱۷۶ ص.: جدول .
 شابک : 978-964-970-294-0
 موضوع : نظام‌های آموزشی -- طرح و برنامه‌ریزی
 موضوع : تدریس اثربخش
 رده‌بندی کنگره : LB۱۰۲۸/۳۸/د۹ط۴ ۱۳۹۰ :
 رده‌بندی دیویی : ۳۷۱/۳ :
 شماره کتابشناسی ملی : ۲۵۱۳۵۱۶

آبیژ

- کتاب : طراحی آموزشی برای اثربخشی تدریس
 ○ تألیف : حسن دیناروند
 ○ ناشر : آبیژ
 ○ قطع : وزیری
 ○ نوبت : اول
 ○ تاریخ : پاییز ۱۳۹۰
 ○ تیراژ : ۱۵۰۰
 ○ صفحات : ۱۷۶
 ○ شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۹۷۰-۲۹۴-۰
 ○ قیمت : ۸۰۰۰ تومان

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر، نشر یا پخش کند، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

مراکز پخش

کتابیران: تهران، میدان انقلاب، ابتدای خیابان آزادی، خیابان دکتر قریب، بعد از فرصت شیرازی، پلاک ۷، تلفن: ۱۸۰ - ۶۶۵۶۶۵۰۹

نوپردازان: تهران، خیابان لبافی‌نژاد، بین اردیبهشت و فروردین، پلاک ۲۲۸.

تلفن: ۶۶۴۱۳۴۷۴ - ۶۶۴۱۴۵۱۵ - ۶۶۴۱۱۱۷۳ - ۶۶۴۹۴۴۰۹

پیشگفتار مؤلف

این کتاب رهنمودی است عملی که چگونگی طراحی آموزشی را برای آموزش و ارزشیابی اثربخش معین می‌کند. طراحی آموزشی روشی نظام‌مند برای توسعه برنامه‌ها و مواد آموزشی است. این حوزه دانشی در جست‌وجوی بهینه‌کردن پیامدهای یادگیری از طریق هدف‌گذاری برای گروهی از فراگیران است. در این کتاب تأکید بر این است که ابتدا روند تاریخی طراحی آموزشی و سپس ضرورت آن در نظام‌های تربیتی مورد بررسی قرار گیرد.

هنگامی به ضرورت این کتاب پی بردم که بعد از چندین ترم تحصیلی تدریس درسی تحت نام طراحی نظام‌های آموزشی در گرایش تکنولوژی آموزشی و طراحی آموزشی در گرایش آموزش ابتدایی رشته علوم تربیتی با وجود منابع خوبی که توسط استادان محترم در این حوزه تألیف و ترجمه شده است، کمبودهایی وجود دارد. لذا بذل این کتاب در سال‌های ۱۳۸۲ ریخته شد و لذا از همان سال شروع به جمع‌آوری منابع در این زمینه نموده‌ام و در نهایت در زمستان ۸۸ تدوین آن به پایان رسید.

این کتاب نتیجه تلاش من برای عرضه بنیانی مستحکم از طراحی آموزشی برای معلمان و مدرسان می‌باشد که در عین حال اطلاعات مهمی را که مستقیماً با مسایل تدریس ارتباط دارد در بر می‌گیرد. همان‌طور که ملاحظه می‌کنید کتاب در ۱۶ فصل تقسیم شده است. فصل اول، «تاریخچه طراحی آموزشی» سیر تاریخی طراحی آموزشی را پی می‌گیرد. فصل دوم، «مقدمه‌ای بر طراحی آموزشی» تعاریف، واژه‌ها و مفاهیم موجود در طراحی آموزشی را مورد بحث قرار داده و ویژگی‌های تدریس اثربخش را بررسی می‌نماید. فصل سوم، با ضرورت آموزش طراحی آموزشی سروکار دارد و درباره چگونگی به معلمان و مدرسان طراحی آموزشی تدریس شود را بررسی می‌نماید. فصل چهارم، «طراحی آموزشی و تعلیم و تربیت»، نقش طراحی آموزشی در توسعه عوامل تعلیم و تربیت را مورد بحث قرار می‌دهد. فصل هفتم، «الگوی طراحی آموزشی دیک و کری DC (نظام-محور)، الگوی موریسون و MRK (کلاس-محور)» و سیلرز و کلاسگو (محصول-محور) است که این الگوها را به‌طور مفصل در زمینه‌های مورد استفاده خود بررسی می‌نماید. فصل هشتم، «طراحی آموزشی مبتنی بر ساختن‌گرایی» می‌باشد که به بررسی دلالت‌های پارادایم ساختن‌گرایی در فرآیند طراحی آموزشی می‌پردازد. موضوع فصل نهم، «الگوی طراحی آموزشی ساختن‌گرایی R2D2» است. در این فصل نکات محوری الگوی طراحی آموزشی R2D2 بحث می‌شود. آخرین فصل این کتاب، فصل دهم، «طراحی آموزشی از گذشته تا به حال (حرکت از عینی‌گرایی به ساختن‌گرایی)» است، که به مقایسه رویکردهای عینی‌گرایی و ساختن‌گرایی براساس درون‌داد، فرآیند و برون‌داد می‌پردازد.

لازم به یادآوری است که به دلایل نظری و عملی بودن محتوای کتاب، مفاهیم اساسی و محوری

آن به‌عمد در سراسر کتاب تکرار شده‌اند تا این مفاهیم به‌خوبی در ذهن فراگیر جای خود را پیدا کنند. در اینجا لازم می‌دانم از تمامی کسانی که تشویق‌های آنها موجب تدوین اثر حاضر گردید تشکر نمایم. باشد که استادان و کارشناسان این حوزه دانشی پس از ملاحظه این اثر پرعیب و نقص، اینجانب را در جهت اصلاح و بهبود راهنمایی نمایند.

با آروزی سربلندی همه توسعه‌دهندگان علم

حسن دیناروند

فصل اول. مبانی تاریخی طراحی آموزشی.....	۲
مقدمه.....	۳
تاریخچه طراحی آموزشی.....	۳
پیدایش طراحی آموزشی: جنگ دوم جهانی.....	۳
نهضت آموزش برنامه‌ای.....	۴
نهضت آزمون‌های ملاک‌مدار.....	۵
رابرت گانیه، حیطه‌های یادگیری، رویدادهای آموزشی، و تحلیل سلسله‌مراتبی.....	۵
«اسپاتنیک» آغاز غیرمستقیم ارزشیابی تکوینی.....	۶
۱۹۷۰: آغاز علاقه به رویکرد سیستمی.....	۷
سال ۱۹۸۰: رشد و تعیین جهت.....	۷
دهه ۱۹۹۰: تغییر در شیوه‌ها و دیدگاه‌ها.....	۸
خلاصه فصل.....	۱۰
سؤالات پایان فصل.....	۱۱
فصل دوم. مقدمه‌ای بر طراحی آموزشی (تعاریف، واژه‌ها و مفاهیم).....	۱۳
مقدمه.....	۱۵
تلاش برای زبانی مشترک در طراحی آموزشی (تعاریف واژه‌ها و مفاهیم).....	۱۶
نظریه چه هست؟.....	۱۶
«الگو» چه هست؟.....	۱۶
«فرآیند» چه هست؟.....	۱۷
طراحی چه هست؟.....	۱۷
آموزش چه هست؟.....	۱۸
تدریس اثربخش چه هست؟.....	۱۹
شاخص‌های قابل مشاهده تدریس اثربخش.....	۲۰
شاخص‌های رایان.....	۲۰
شاخص‌های فلاندرز.....	۲۰

۲۱	شاخص‌های روزنشاین و فرست
۲۳	تدریس و اصول آن
۲۳	اصول تدریس
۲۴	اصول یادگیری
۲۵	نظریه طراحی آموزشی چه هست؟
۲۶	ورژگی‌هایی نظریه طراحی آموزشی
۲۶	اجرای نظریه‌های طراحی آموزشی
۲۷	تمرکز نظریه طراحی آموزشی بر تصمیم‌گیری به‌عنوان یک ارزش و تجربه
۲۷	اهمیت نظریه طراحی آموزشی
۲۸	طراحی آموزشی چیست؟
۳۰	روانشناسی تربیتی
۳۱	مبانی رفتارگرایی طراحی آموزشی
۳۲	اثر شناخت‌گرایی بر طراحی آموزشی
۳۳	اثرات ساختن‌گرایی بر طراحی آموزشی
۳۳	نظام سایبرنتیک در طراحی آموزشی
۳۳	رویکرد سیستمی
۳۵	تفکر سیستمی
۳۵	اصول طراحی آموزشی
۳۶	خلاصه فصل
۳۸	سؤالات پایان فصل

۳۹	فصل سوم. ضرورت آموزش طراحی آموزشی
۴۱	مقدمه
۴۱	ضرورت آموزش مهارت‌های طراحی آموزشی
۴۳	چگونه طراحی آموزشی به معلمان آموزش داده شود؟
۴۴	رابطه فرضیات نظری با یادگیری و آموزش طراحی آموزشی
۴۵	مشارکت در وظایف صحیح طراحی آموزشی
۴۵	تخصص در طراحی الگو
۴۶	عقلانیت در فعالیت‌های یادگیری
۴۸	مشارکت در گفتگو

۴۸	خلاصه فصل
۵۰	سؤالات پایان فصل
۵۱	فصل چهارم. طراحی آموزشی و تعلیم و تربیت
۵۳	مقدمه بر طراحی نظام‌های آموزشی
۵۴	الگوهای طراحی آموزشی
۵۵	آیا یک الگوی طراحی آموزشی برای همه زمینه‌ها مناسب می‌باشد؟
۵۷	طبقه‌بندی الگوهای طراحی آموزشی (ID)
۵۹	الگوهای مورد استفاده در تعلیم و تربیت
۶۱	نقش طراحی آموزشی در توسعه عوامل تعلیم و تربیت
۶۲	خلاصه فصل
۶۴	سؤالات پایان فصل
۶۵	فصل پنجم. طراحی آموزشی و نظریه‌های یادگیری
۶۷	مقدمه
۶۸	طراحی آموزشی
۶۹	طراحی آموزشی و ارتباط آن با نظریه‌های یادگیری و آموزش
۷۲	نظریه‌های آموزشی و یادگیری
۷۳	مبانی نظری طراحی آموزشی
۷۴	مبانی روان‌شناختی طراحی آموزشی (با تأکید بر رفتارگرایی، ...)
۷۵	یادگیری توسط فرد ساخته می‌شود
۷۵	یادگیری در زمینه رخ می‌دهد و از زمینه متأثر می‌شود
۷۵	آموزش از ساختار یادگیری حمایت می‌کند
۷۶	اصول و پیش‌فرض‌های رفتارگرایی برای طراحی آموزشی
۷۶	اصول و پیش‌فرض‌های شناخت‌گرایی برای طراحی آموزشی
۷۷	اصول و پیش‌فرض‌های ساختن‌گرایی برای طراحی آموزشی
۸۱	خلاصه فصل
۸۲	سؤالات پایان فصل
۸۳	فصل ششم. طبقه‌بندی الگوهای طراحی آموزشی
۸۵	مقدمه

۸۵	طبقه‌بندی الگوهای طراحی نظام آموزشی
۸۶	الگوهای کلاس-محور
۸۶	الگوهای محصول-محور
۸۶	الگوهای توسعه نظام-محور
۸۷	طبقه‌بندی مولم
۸۷	الگوهای طراحی نظام‌های آموزشی رفتارگرا (OISDMs)
۸۹	الگوهای طراحی نظام‌های آموزشی ساختن‌گرا (CISMDs)
۹۰	طراحی آموزشی با رویکرد ترکیبی (MID)
۹۱	خلاصه فصل
۹۳	سؤالات پایان فصل
۹۵	فصل هفتم. الگوی طراحی آموزشی دیک و کری (نظام محور)، ...
۹۷	مقدمه
۹۷	الگوی رویکرد سیستمی دیک و کری (نظام-محور) (DC)
۹۸	مراحل تحلیل
۱۰۲	الگوی عمومی ارزشیابی در طراحی آموزشی
۱۰۲	شرح مراحل الگوی ارزشیابی عمومی
۱۰۲	مرحله اول: تعیین تصمیمات و قضاوت‌ها
۱۰۳	مرحله دوم: تعیین اطلاعات لازم
۱۰۳	مرحله سوم: جمع‌آوری اطلاعات موجود
۱۰۳	مرحله چهارم: تعیین زمان و چگونگی جمع‌آوری اطلاعات
۱۰۳	مرحله پنجم: ساخت یا انتخاب وسیله جمع‌آوری اطلاعات
۱۰۳	مرحله ششم: جمع‌آوری اطلاعات
۱۰۳	مرحله هفتم: تجزیه و تحلیل و ثبت اطلاعات
۱۰۴	مرحله هشتم: نتیجه‌گیری و قضاوت
۱۰۴	مرحله نهم: تصمیم‌گیری
۱۰۴	مرحله دهم: جمع‌بندی و گزارش نتایج ارزشیابی
۱۰۹	الگوی مورسون، روس و کمپ (کلاس-محور) (MRK)
۱۱۱	الگوی طراحی آموزشی سیلز و گلاسگو (محصول-محور) (SG)
۱۱۲	الگوی طراحی آموزشی ADDIE
۱۱۳	مرحله اول تحلیل در الگوی ADDIE

۱۱۳	تحلیل هدف‌ها
۱۱۴	تحلیل جمعیت آموزشی
۱۱۴	تحلیل منابع
۱۱۴	تحلیل محدودیت‌ها
۱۱۴	تحلیل شغل
۱۱۴	تحلیل تکلیف
۱۱۵	مرحله دوم طراحی
۱۱۵	تعیین هدف‌های آموزشی
۱۱۵	توسعه ابزارهای اندازه‌گیری
۱۱۵	مرحله سوم: توسعه
۱۱۶	مرحله چهارم: کاربرد
۱۱۶	مرحله پنجم: ارزشیابی
۱۱۷	خلاصه فصل
۱۱۸	سؤالات پایان فصل
۱۱۹	فصل هشتم. طراحی آموزشی مبتنی بر ساختن‌گرایی
۱۲۱	مقدمه
۱۲۱	بررسی نظریه یادگیری ساختن‌گرایی
۱۲۲	دلالت‌های پارادایم ساختن‌گرایی در فرآیند طراحی
۱۲۲	۱. مرحله تحلیل
۱۲۳	۲. مرحله توسعه
۱۲۴	الف: یادگیری فعال
۱۲۴	ب: یادگیری معتبر
۱۲۴	ج: دیدگاه‌های چندگانه
۱۲۵	د: یادگیری همیاری
۱۲۵	۳. مرحله ارزشیابی
۱۲۵	خلاصه فصل
۱۲۶	سؤالات پایان فصل
۱۲۷	فصل نهم. الگوی طراحی آموزشی ساختن‌گرایی برای طراحی آموزشی
۱۲۹	مقدمه

فهرست جدول‌ها

جدول ۲-۱	شاخص‌های اثربخشی رایان، فلاندرز و روزنشین و فرست	۲۲
جدول ۲-۲	اصول اساسی طراحی آموزشی از منظر سه رویکرد روانشناختی	۳۴
جدول ۴-۱	مقایسه الگوی طراحی آموزشی سیلز و	
۶۳	گلاسکو و الگوی عمومی ADDIE	
جدول ۵-۱	تفاوت بین فناوری تربیتی و فناوری آموزشی	۷۰
جدول ۵-۲	مقایسه سه دیدگاه یادگیری از دیدگاه ارتمر و نیویای (۱۹۹۳)	۷۸-۷۹
جدول ۵-۳	نظریه‌های فرعی سه رویکرد روانشناسی از دیدگاه ارتمر و نیویای	۸۰
جدول ۵-۴	نظریه‌پردازان سه مکتب روانشناسی یادگیری	۸۰
جدول ۶-۱	طبقه‌بندی الگوهای طراحی آموزشی عینی‌گرا از دیدگاه مولم (۲۰۰۱)	۸۵
جدول ۶-۲	اجرای رویکرد طراحی آموزشی عینی‌گرا از دیدگاه مولم (۲۰۰۱)	۸۸
جدول ۷-۱	مراحل ارزیابی تکوینی در الگوی دیک و کری (۱۹۹۱)	۱۰۹
جدول ۱۰-۱	خصوصیات محیط‌های طراحی آموزشی	
۱۵۰	ستی و ساختن‌گرایی (اجتماعی فرهنگی)	
جدول ۱۰-۲	استفاده از ابزارها در رویکرد ستی و جدید طراحی آموزشی	۱۵۲